

turistický sprievodca

MALÉ KARPATY

sever

 DAJAMA

9 788081 361289

odporúčaná cena 11,95 €

okolie Trnavy
+ turistická mapa

turistický sprievodca

MALÉ KARPATY

sever

Tibor Kollár
Ján Lacika

Zostavil: Daniel Kollár

Malé Karpaty – sever (okolie Trnavy)

1. vydanie, 2021

Editor: Daniel Kollár

Pešie turistické trasy: Tibor Kollár a Ján Lacika

Prírodné pomery: Ján Lacika a Tibor Kollár

Turistické zaujímavosti: Tibor Kollár a Daniel Kollár

Lektori trás: Daniel Kollár, Viera Poláková a František Turanský

Zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Technický redaktor: Tibor Kollár

Jazyková úprava: Tibor Kollár

Fotografie: Eduard Hanák, Pavol Hanzel, Dušan Haver, Viliam Kapusta, Daniel Kollár, Tibor Kollár, Ján Lacika, Viera Poláková, Tibor Rendek, Jozef Štefunko a František Turanský

Výškové profily: Ján Lacika, Marianna Lázničková a Tibor Kollár

Výrezy máp: © CBS, spol. s r. o., VKÚ Harmanec, s. r. o., Tibor Kollár a Marianna Lázničková

Obálka: Daniela Kollárová

Dizajn a typografia: Tibor Kollár – TIGEO a Marianna Lázničková

Tlač: PRESS GROUP, s. r. o., Banská Bystrica

Akékoľvek, hoci aj čiastočné použitie diela je dovolené len s písomným súhlasom vydavateľstva DAJAMA.

© RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA

Karľoveské rameno 4B, 841 04 Bratislava-Karľova Ves

tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA v roku 2021 ako svoju 344. publikáciu.

ISBN 978-80-8136-128-9

Milí čitatelia,

vydavateľstvo DAJAMA sa od začiatku svojej existencie venuje propagácii regiónov Slovenska a vydávaniu publikácií o jeho geograficko-historických oblastiach. V rámci viacerých edícií spracúvame jednotlivé mestá a regióny Slovenska a približujeme ich históriu a súčasnosť. Všetky publikácie pripravujeme nielen v slovenskom jazyku, ale niektoré aj v jazykových mutáciách. Vydávanie publikácií o Slovensku je hlavným cieľom našej činnosti, prostredníctvom ktorej chceme predstaviť jednotlivé prírodné a kultúrno-historické krásy našej krajiny.

S podobným zámerom sme v roku 2001 začali pripravovať edíciu S batohom po Slovensku, v ktorej doteraz vyšlo sedemnásť titulov: Západné Tatry, Slovenský raj, Nízke Tatry, Vysoké Tatry, Malá Fatra, Veľká Fatra, Okolie Bratislavy, Slovenský kras, Štiavnické vrchy, Biele Karpaty, Súľovské vrchy, Okolie Košíc, Javorníky, Oravské Beskydy, Východné Karpaty, Pieniny, Slovenské rudohorie – západ. Od roku 2007 sme začali s druhým vydaním niektorých najžiadanejších titulov a postupne vyšli Vysoké Tatry, Slovenský raj, Západné Tatry, Nízke Tatry, Malá Fatra, Veľká Fatra a Okolie Bratislavy. V roku 2020 vyšli v treťom doplnenom a prepracovanom vydaní tituly Západné Tatry, Slovenský raj, Nízke Tatry, Vysoké Tatry, Malá Fatra a Veľká Fatra, v roku 2021 vychádzajú Malé Karpaty – juh a **Malé Karpaty – sever**. Ich obsah tvoria najzaujímavejšie pešie trasy s niektorými podrobnejšie spracovanými turistickými cieľmi. Okrem opisov základných trás v nich možno nájsť aj výrezy panoramatických máp s priebehom jednotlivých trás. Samozrejme, nechýba ich výškový profil, charakteristika náročnosti a časový rozvrh, ktoré dopĺňajú fotografie typickej scenérie. Úvod jednotlivých kníh obsahuje všeobecné informácie, základnú charakteristiku prírodných pomerov oblasti, východiská túr a mapu regiónu s vyznačením polohy opisovaných turistických trás. Na záver sme zaradili register najvýznamnejších turistických bodov a praktické informácie. Doplnkom sprievodcu je aj turistická mapa v mierke 1 : 50 000, ktorá je priložená v plastovom obale a spolu s knihou vytvárajú jeden celok.

Všetky odporúčané trasy sme spracovali na základe osobných skúseností našich autorov a spolupracovníkov, ktorým by sme sa touto cestou chceli poďakovať. Napriek tomu nemožno vylúčiť menšie zmeny, ktoré mohli v poslednom období nastať. Budeme vďační, ak pri zistení nejakej nepresnosti pošlete vašu informáciu na adresu vydavateľstva. V ďalšom vydaní môžeme po overení urobiť prípadnú zmenu alebo úpravu.

Veríme, že si vyberiete z ponuky výletov do najkrajších horstiev Slovenska a že prežijete romantické chvíle v lone slovenských hôr. Želáme vám pekné počasie, dobrú náladu a šťastný návrat domov.

Daniel Kollár

Obsah

Systém sprievodcu	5
Poloha	9
Prírodné pomery	10
Podložie a povrch	10
Podnebie a vodstvo	19
Pôdy, rastlinstvo a živočíšstvo	21
Ochrana prírody	22
Východiská túr	24
Mapa	34
1 Na Vysokú	37
2 Na Veľkú homolu	41
3 Na Tisové skaly	47
4 Na Červený Kameň	51
5 Na Kuklu	55
6 Naprieč Malými Karpatmi	58
7 Okolo Sološnice	63
8 K Plaveckému hradu	67
9 Na Vápennú	71
10 Plaveckým krasom	75
11 K hradu Ostrý Kameň a na Záruby	79
12 Smolenickým krasom	85
13 Okolo Orešian	89
14 Na Havraniu skalú a Záruby	93
15 Okolo Bukovej	97
16 K hradu Dobrá Voda	101
17 Okolo Bradla	105
18 Hrebeňom Malých Karpát – 1. časť	108
19 Hrebeňom Malých Karpát – 2. časť	114
20 Hrebeňom Malých Karpát – 3. časť	120
Register	126
Praktické informácie	127

Systém sprievodcu

Edícia S batohom po Slovensku je určená najmä turistom, ktorí uprednostňujú pešiu turistiku.

Úvodná časť sprievodcu je venovaná všeobecným informáciám o koncipovaní jednotlivých trás a o základných zásadách pohybu v prírode. Prvá kapitola stručne oboznamuje s prírodnými pomermi územia (od povrchových foriem cez charakteristiku vodstva, podnebia, pôd, rastlinstva a živočíšstva až po ochranu prírody). Po stručnej prírodnej charakteristike a predstavení turistických východísk nasleduje mapa regiónu s vyznačením a očíslovaním opisovaných turistických trás.

Po všeobecnej časti nasleduje opis jednotlivých trás. V úvode každej turistickej trasy možno nájsť prehľad najdôležitejších informácií zoradených podľa hesiel. Prvým heslom je poloha definujúca územie, v ktorom je turistická trasa situovaná. Druhým heslom je východiskový bod, ktorý obsahuje názov miesta, kde sa výlet začína, a spôsob jeho dosiahnutia (napr. zastávka SAD – Slovenskej autobusovej dopravy, zastávka ŽSR – Železníc Slovenskej republiky, parkovisko). Tretím heslom je cieľový bod, ktorý určuje miesto, v ktorom sa turistická trasa končí, a spôsob dopravy z tohto bodu (napr. zastávka SAD – Slovenskej autobusovej dopravy, zastávka ŽSR – Železníc Slovenskej republiky, parkovisko). Štvrtým heslom je časový rozvrh, ktorý predstavuje stručný zoznam významných zastávok na trase spolu s priemerným časom chôdze medzi susednými dvoma v hodinách (v údajoch o celkovom čase nie je započítaný čas využitý na odpočinok či prehliadku zaujímavých miest). Piatym heslom je prevýšenie, to znamená rozdiel medzi najnižším a najvyšším bodom na trase. Po týchto heslách nasleduje charakteristika náročnosti túry a opis základnej trasy.

V opise základnej trasy sa dôraz kladie predovšetkým na prírodné zaujímavosti, z ktorých niektoré sú zvlášť charakterizované v rámkoch pri danej túre. Názvy turistických bodov a ich nadmorská výška korešpondujú s mapami VKÚ Harmanec, s. r. o. a nemusia sa zhodovať s názvami a nadmorskou výškou turistických bodov v iných mapách alebo na turistických smerovníkoch v teréne. Súčasťou každej trasy je mapový výrez s načrtnutým priebehom túry. Trasy charakterizuje aj výškový profil, pričom informácie o väčšine trás dopĺňa fotografia typickej scenérie. Základné trasy sú koncipované tak, aby umožňovali návštevu všetkých významných oblastí opisovaného územia. Navrhnuté trasy však nemožno chápať ako vyčerpávajúci, resp. definitívny zoznam. Ide skôr o odporúčania, ktoré sa dajú voľne kombinovať, spájať alebo skracovať absolvovaním časti trasy.

Náročnosť

Navrhované trasy spravidla vedú po dobre značkových chodníkoch a cestách. V prípade možných orientačných problémov je na túto skutočnosť v texte upozornené. To znamená, že v danom úseku treba zvýšiť

pozornosť a častejšie používať mapu. Trasy boli zvolené tak, aby si z nich mohol vybrať každý – skúsený turista i človek so slabšou fyzickou kondíciou. Na presnejšie rozlíšenie stupňa náročnosti sú poradové čísla jednotlivých trás odlišené zelenou, modrou a červenou farbou, ktoré vyjadrujú tri stupne náročnosti: nenáročné, stredne náročné a náročné trasy.

Nenáročné trasy sú v záhlaví označené **zelenou farbou** a predstavujú pešie výlety, ktoré sú vhodné pre menej zdatných turistov, rodiny s menšími deťmi a starších ľudí. Ide o maximálne poldenné výlety s nevelkým prevýšením a dĺžkou prechádzajúce po dobre upravených cestách alebo chodníkoch.

Stredne náročné trasy sú označené **modrou farbou**. Vhodné sú pre zdatnejších turistov a pre rodiny s väčšími či fyzicky zdatnejšími deťmi, pretože vyžadujú dobrú fyzickú kondíciu. Z hľadiska časového rozvrhu sú dlhšie, prekonávajú väčšiu vzdialenosť a dosahujú výraznejšie prevýšenie. Niektoré sú náročnejšie aj na orientáciu a vyžadujú si skúsenosti s pohybom v prírode.

Náročné trasy sú označené **červenou farbou** a sú určené mimoriadne zdatným turistom, ktorým nerobí problém celodenný pohyb v teréne, veľké prevýšenie, využívanie technických pomôcok a sťažená orientácia. Sú vhodné pre ľudí s výbornou fyzickou kondíciou a dostatočnými skúsenosťami s pohybom v náročnom teréne.

Turistický výstroj

Základom fyzickej a psychickej pohody pri absolvovaní horských a vysokohorských túr je vhodné oblečenie a výstroj, najmä pevná obuv s profilovanou podrážkou. Športová obuv (tenisky a pod.) alebo poltopánky nohy nechránia pred úrazom v skalnatom teréne, predovšetkým v pohyblivej sutine. Na telo si treba obliecť vhodnú spodnú bielizeň (tzv. termobielizeň), ako strednú vrstvu možno odporučiť oblečenie napríklad z materiálu Polar rôznej hrúbky. Ako vrchné ošatenie sú vhodné vetrovky a nohavice z vodoodpudivých a vetruvzdorných materiálov (napr. typu Goratex). Pri dlhších a náročnejších túrach by vo výstroji nemal chýbať plášť do dažďa, čiapka, rukavice, pišfalka, čelovka, tepelnoizolačná fólia pre nepredvídané situácie a základná lekárnica. Lyžiarske palice, čakan a stúpacie železá (tzv. mačky) odporúčame v období, keď sú v dolinách a sedlách snehové polia. K ďalším nevyhnutným potrebám patria osobné doklady, hodinky, mapa a turistický sprievodca s opisom trás, dostatok jedla a tekutín a vrecko na znesenie vlastných odpadkov. V prípade dlhších túr sa aj v letných mesiacoch odporúča voliť teplejšie oblečenie, pretože náhla zmena počasia môže pre turistu bez dostatočného vybavenia znamenať nepríjemné zážitky.

Desať základných zásad bezpečného pobytu v horách

1. Pri výbere túry treba zohľadniť zdatnosť turistu.
2. O schodnosti trasy je vhodné informovať sa na stanici horskej služby.
3. Cieľ túry a predpokladaný čas návratu je vhodné oznámiť ubytovateľovi a zapísať sa do knihy vychádzok.
4. Na dlhšiu túru sa odporúča odísť ráno.
5. Aj za slnečného počasia treba použiť pevnú obuv.
6. Do batoha si treba zabaliť nepremokavé oblečenie.
7. Ak sa počasie začne zhoršovať, treba sa včas vrátiť.
8. Počas túry sa odporúča smerovať po značkových chodníkoch, neodbočovať do neznámeho terénu a nevstupovať na snehové polia.
9. Ak je chodník nad pásmom lesa pokrytý snehom a nemá tyčové značkovanie, nepovažuje sa za značkový a nesmie sa po ňom pokračovať.
10. Ak sú turisti okolnosťami prinútení nevrátiť sa na miesto ubytovania, je ich povinnosťou oznámiť túto skutočnosť ubytovateľovi.

Desať základných pokynov pri pohybe po turistických chodníkoch

1. Plánovanú trasu si treba preštudovať vopred podľa turistickej mapy a turistického sprievodcu.
2. Hlavnú pozornosť treba venovať križovatkám ciest vo voľnom teréne a križovatkám ulíc pri prechode obcami, kde trasu spravidla križuje rad ulíc a ciest.
3. Na ostré zlomy a zmenu smeru na menej dôležitú komunikáciu upozorňuje šípka (značka s hrotom).
4. Ak na väčšej vzdialenosti (asi 300 m) značka chýba, ide pravdepodobne o nesprávny smer. V tomto prípade sa treba radšej vrátiť na najbližšiu križovátku a hľadať správny smer.

5. Pri príchode na väčšie voľné plochy v poraste s málo zreteľnými chodníkmi si treba pozorne prezrieť protiahlý okraj porastu, či na ňom nie je veľká pásová značka (tzv. volavka).

6. Pri značkovaní niektorých trás nemohli byť dodržané pravidlá značkovania alebo stanovený trojročný cyklus obnovy, čo môže spôsobiť nečitateľnosť značiek, ich nedostatočnú hustotu a nesúlad s mapou.

7. Pri chôdzi sa odporúča pozeráť aj späť a overiť si, či značkovanie v protismere nie je spoľahlivejšie.

8. Odporúča sa odmerať si vzdialenosti jednotlivých bodov na turisticky značkových trasách z mapy pre kontrolu dĺžky pochodu a vzdialenosti.

9. Pri pohybe v teréne informujú o vzdialenosti a mieste údaje na smerovníkoch (na smerovke sú uvedené tri postupné ciele na danej trase a údaje o čase potrebnom na ich dosiahnutie).

10. Turisticky značkové trasy sú v plnom rozsahu použiteľné len v období bez snehovej pokrývky.

Mapy

Každú trasu dopĺňa mapka s jej zvýrazneným priebehom. Súčasťou sprievodcu je aj turistická mapa VKÚ Harmanec, s. r. o. v mierke 1 : 50 000 vložená do plastového obalu. Čísla v mape korešpondujú s číslami jednotlivých trás uvedenými v turistickom sprievodcovi.

Elektronická príprava trasy

Hikeplanner je interaktívna on-line služba prevádzkovaná turistickým portálom HIKING.SK. Vyhľadá vyznačenú turistickú trasu medzi dvoma zadanými rázcestiami (s možnosťou zadať jedno priebežné rázcestie) a podľa výberu môže minimalizovať vzdialenosť, prevýšenia alebo pre potreby hrebeňoviek uprednostňovať červenú značku. Následne zobrazí údaje o danej etape – vzdialenosti, stúpania, klesania, časový odhad a farby značkových chodníkov, ktorými etapa prechádza. Do systému sú zaradené zväčša len rázcestia (TIM), kde sa križujú aspoň dva rôzne značkové chodníky.

Databáza sa priebežne aktualizuje v snahe zachytiť súčasný stav v teréne. Naplánovanú trasu si možno pozrieť on-line na turistickej mape na adrese www.turistickamapa.sk, ktorú prevádzkuje portál HIKING.SK.

Poloha

Turistické trasy v publikácii Malé Karpaty – sever (okolie Trnavy) smerujú do oblasti strednej a severnej časti Malých Karpát, ktorá sa tiahne severozápadne od Trnavy v smere juhozápad – severovýchod. Toto územie sa rozprestiera medzi $17^{\circ} 13'$ a $17^{\circ} 83'$ západnej dĺžky a $48^{\circ} 30'$ a $48^{\circ} 71'$ severnej šírky. V rámci Slovenska má excentrickú polohu, pretože sa nachádza na jeho juhozápadnom okraji. Najbližším väčším mestom ležiacim do 50 km od východiskových bodov všetkých trás je krajské mesto Trnava, v ktorom žije viac ako 65-tisíc obyvateľov. Mesto má neustále sa zväčšujúcu sieť ubytovacích a stravovacích zariadení, pribúdajú a skvalitňujú sa aj možnosti kultúrneho a športového vyžitia, zlepšuje sa cestné (diaľnica), železničné a letecké spojenie (do Bratislavy). Najbližším väčším mestom je juhozápadne ležiace hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava, ktoré je od Trnavy vzdialené 49 km. Od Viedne, ktorá je hlavným mestom Rakúska, je Trnava vzdialená 115 km.

Podstatnú časť územia, do ktorého vedú ponúkané turistické trasy, predstavuje husto zalesnená stredná a severná časť pohoria Malé Karpaty, ktoré sú na juhu a juhozápade ohraničené spojnícou miest Pezínok – Pezinská Baba a Pernek a na severe Nový Mestom nad Váhom a Čachticami. Pešie východiskové a cieľové miesta sú rozložené po oboch stranách Malých Karpát. Sú nimi mestečká, dediny alebo rekreačné osady, ktoré sú dostupné autom alebo prostriedkami verejnej dopravy. Vlakové či autobusové spojenia vychádzajú z Trnavy, Piešťan, Nového Mesta nad Váhom, Myjavy, Senice a Pezinka.

Prírodné pomery

Podložie a povrch

Podstatnú časť územia, do ktorého smerujú ponúkané turistické trasy, tvorí nevysoká a prevažne zalesnená stredná a severná časť Malých Karpát. Pohorie vytvára juhozápadný okraj mohutného karpatského horského pásma, ktoré sa po vyše 2 000 km vracia dlhým oblúkom cez celé Slovensko, západnú Ukrajinu a Rumunsko späť k rieke Dunaj. S výnimkou krátkeho úseku na severozápade, kde Malé Karpaty hraničia s Myjavskou pahorkatinou, susedia len s nížinami. Os celého pohoria je pretiahnutá v smere od juhozápadu na severovýchod v dĺžke viac ako 100 km. Šírka masívu sa mení – v južnej časti (mimo opisovaného územia) dosahuje medzi Lozornom a Svätým Jurom maximálnu šírku vyše 15 km, na severe sa pri obci Prašník zužuje na úzku horskú priečku so šírkou menšou ako 2 km.

Po geologickej stránke sa Malé Karpaty považujú za jadrové pohorie s kryštalickým jadrom, so sedimentárnym obalom a sériou príkrovov. V ich geologickej stavbe nechýbajú ani mladšie nezvrásnené morské usadeniny treťohorného veku. Najstaršie malokarpatské horniny sú prvohorné, čo znamená, že majú viac ako 400 miliónov rokov. Juhovýchodnú časť pohoria budujú dva rozsiahle žulové masívy. Južne leží bratislavský masív, severný modranský masív geológovia pomenovali podľa podmalokarpatského vinohradníckeho mestečka Modra. Žuly a ďalšie vyvreniny oboch masívov

postihlo alpinske vrásnenie, preto sú zväčša rozpukané, miestami sú až podrvené a zvetrané na piesok. Z tohto dôvodu sa nehodia na kamenárske práce ako napríklad české alebo škandinávské žuly. Jemnozrnnnejšia žula sa ťažila v niekoľkých lomoch a využívala sa najmä ako kamenný podklad ciest. Okrem dominantne zastúpených bratislavských a modranských žúl sa v kryštalickej jadre pohoria ojedinelo vyskytujú série premenených hornín, medzi ktoré patria svory, ruly, fylity a amfibolity. Ich súvislý pruh pretína Malé Karpaty medzi Pezinkom a Pernekom. V minulosti sa v tejto oblasti ťažili rudy, najmä striebro, zlato, pyrit a antimón. Druhou rozsiahlejšou oblasťou výskytu prvohorných premenených hornín sú okrajové svahy na podunajskej strane medzi Modrou a Hornými Orešanmi. Po západnej strane Malých Karpát sa ťahne pásma zvrásnených sedimentov pôvodne usadených na dne druhohorného mora. Zastúpené sú v ňom najmä vápence, dolomity, kremence a bridlice. Na juhu je toto pásmo

Najvyššie vrchy Malých Karpát (nadmorská výška v metroch)

1. Záruby	767,4	6. Havranica	717,1
2. Vysoká	754,3	7. Čelo	716,0
3. Vápenná	752,2	8. Veľká homoľa	709,2
4. Čertov kopec	751,8	9. Čmeľok	709,0
5. Veterlín	723,5	10. Skalnatá	704,2

pomerne úzke, avšak smerom na severovýchod sa rozširuje a v severnej časti Malých Karpát prekryva celú šírku pohoria. Z hornín druhohorného pásma je budovaná charakteristická kulisa výrazných vyvýšenín vystupujúca nad záhorskou stranou medzi Pernekom a Bukovou. Tvorí ju trojica najvyšších malokarpatských vrchov – Záruby, Vápenná a Vysoká. Belostná farba pásma dolomitov a vápencov dala tejto časti pohoria osobitý miestny názov Biele hory. Na vápencoch sa pomerne dobre rozvinuli krasové javy vrátane jaskýň, priepastí, škrapových polí a závrto. Kras v Malých Karpatoch nevytvára súvislé územie, pretože je rozdrobený na niekoľko častí. V strednej a severnej časti pohoria sa nachádza Plavecký, Smolenický, Dobrovodský a Čachtický kras a ďalšie malé krasové územia. Pozoruhodným krasovým územím nachádzajúcim sa v juhovýchodnej časti Malých Karpát je Smolenický kras.

Smolenický kras

Smolenický kras sa rozprestiera na ploche 7 km² a zaberá skupinu vápencových chrbtov okolo vrchu Driny (483 m). Budujú ho tektonicky porušené tmavosivé vápence, ktoré sú popretkávané hustou sieťou puklín, čo umožňuje podzemné odvodňovanie územia. Povrchovými krasovými formami sú škrapy, ktoré možno nájsť na plošine vrchu Driny a Molpír a na svahu vrchu Cejtach. Kaňonovitý charakter má dolina Hlboča i prielomová dolina potoka Hlboča. Z jaskýň je najznámejšia jaskyňa Driny, ktorá je prístupná verejnosti. Smolenickým krasom vedie náučný chodník.

